

Uredništvo i sprava
ZAGREB, MASARYKOVA 28a
Telefon 67-80

Uredništvo in sprava
za Slovenije in slovenski del
Julijske Krajin
LJUBLJANA, Erjavčeva 4a

ISTRA

istina se najprije u muci rada
kao i sunce u rumenilu zore, pa
se postepeno razvija i penje k
svome zenitu.
Dr. Ivo Mogorović.

GLASILO SAVEZA JUGOSLOVENSKIH EMIGRANATA IZ JULIJSKE KRAJINE

NAŠI ZADACI

Zadaci naše emigracije su poznati. Program je poznat svakom emigrantu, pa i oni koji su tek jučer stupili u naše redove znaju za tri dijela našeg programa: politički, socijalni i kulturni.

Politički dio našeg programa je poznat. Možemo se ne slagati u metodama, ali u cilju se slažemo svi. I taj politički dio, to je ono osnovno u našem programu. Samo — silom raznih prilika o kojima bi se dalo dosta raspravljati — taj politički dio našega programa stupa malo po malo u pozadnu. Sve više i više potiskuje ga socijalni dio programa.

Socijalno-humanitarni rad naše emigracije zamišljen je bio isprva samo kao sporedni dio. Ali razvojem prilika taj socijalni zapravo karitativni rad emigracije stupio je na prvo mjesto. Zbrinjavanje novih emigranata, uzdržavanje i pomaganje nezaposlenih, traženje rada, intervencije za dozvole boravka i uposlenja, rad oko sticanja državljanstva radi osiguravanja egzistencije, pozicanje i održavanje skloništa itd., sve je to tako zaokupilo organizovanu emigraciju, da svaki drugi rad postaje nemoguć. Jer pred očima i opipljivom bijedom pojedinca odlaže se daljnje ciljeve za kasnije. A ti problemi socijalne naravi gomilaju se sve više i više. Razumljivo je da za kulturni rad, kao treći dio našeg programa, ne ostaje ni vremena, ni ljudi ni sredstava.

Kulturni rad bio je ispočetka postavljen u nekim našim društvima na prvo mjesto. Još sada nose neka naša društva naziv »prosvjetno i potporno društvo«. Ali taj prvi dio naziva mogli bi u ogromnoj većini naših društava mirne duše izbrisati. Jer naziv »prosvjetno« ne odgovara više. Drugi dio naziva »potporno« — odavno je već ugađio svaku pomisao na neki kulturni rad.

I tako je, eto, socijalni dio našeg programa postao najaktuelnijim, iako to nije bilo u intencijama onih koji su organizirali emigraciju i Savez.

Da politički dio našeg programa ne dolazi do izražaja, zato smo u najmanjoj mjeri krivi mi. Jer mi bi i te kako htjeli da je naš rad usmjeren prvenstveno u tom pravcu, ali prilike su jače od nas. I ono malo krivnje što je na nama nerada na političkom polju dađe se vrlo lako opravdati. O tome se ne može govoriti pisati, ali i bez toga znamo svi dobro zašto ne dolazi naš politički rad do izražaja.

Da je prevagnuo socijalni rad, to opet zavisi od mnogih faktora. Ekonomsku krizu mi nismo mogli sprječiti, a ona je tako zahvatila baš one ekonomske najslojše slojeve, da je sva energija uložena u to da se pojedinačno izvlači iz nevolje ekonomski najslojše emigrante. Samo — treba ovom prilikom podvući činjenicu koja nam kao cjelini ne služi na čast. U svim društvima se opaža jak priliv ekonomski slabijih članova, dok oni bolje situirani otpadaju. Ljudi kojima organizacija neposredno ne treba, ti ljudi mahom ostavljaju organizaciju, a na njihova mjesta dolaze baš oni koji od organizacije očekuju u prvom redu pomoć, bila ta pomoć materijalne ili moralne naravi. Kao da je organizovana emigracija neka prelazna stanica u koju se ulazi samo zato da svrhek preko nje stekne neke vrste materijalne egzistencije, a pošlije se tu stanicu ostavlja nekako slično kao iseljenici u prekomorske zemlje kada moraju preći karantenu.

Da se time još više otežava rad onim pojedincima koji ulazu dobrovoljno sve svoje sile da održe i unaprijeđe emigraciju, o tome ne treba govoriti. A da nam ta crta našeg karaktera ne služi na čast, i da takovi postupci ne pružaju baš velike nade u neko naše jako, masovno gi-

Mešani cerkveni zbori prepovedani

Čudna odredba goriškega škofa

Gorica, novembra 1937. — (Agis) — Ljubljanski »Slovenec«, z dne 20. t. m. je prinesel vest, ki jo radi važnosti in aktualnosti, v celoti ponatiskujemo.

Goriški nadškof je prepovedal mešane cerkvene pevske zборе. Po duhu cerkvenih kanonov morajo biti v cerkvi ženske ločene od moških, tako utemeljuje nadškof svoj sklep. Ne da bi se spuščali z nadškofom v debato, samo ugotavljamo, da so pri nas mešani cerkveni zbori že tako udomačeni, da imajo že svojo tradicijo in bo z njihovo ukinitvijo smrtno zadeto tudi naše re- lepo cerkveno petje, ki se je visoko razvilo po vseh slovenskih deželah. Tudi ni bilo nikoli slišati pritožbe, da mešanost

zborov povzroča nedostojnosti ali slične nepravilike. Nadalje v večini župnij niti ni mogoče misliti na uštanovitev samo moških zborov, ker ni zadosti pevcev. Če pa v cerkvi ne bo lepega petja, bo trpela tuja služba božja. Uspeh bo, da bodo ljudje začeli cerkev opuščati, žel pa bo — komunizem.

Fuščano »Slovenec« poročilo tako kot je in se ne spuščamo v njegove komentarije. Smatramo pa tudi mi to odredbo goriškega nadškofa kot popolnoma nemogočo, predvsem kar se tiče njene utemeljitve. V utemeljitvi je poleg vsega še posebej obsejno naše ljudstvo, ko se mu očita nemoralo.

NAŠE VASI SE PRAZNIJO...

Stalni transporti naših izseljencev v Argentino

Trst, novembra 1937. — (Agis) — Naše vasi se praznijo. Porazno je za nas to dejstvo! Po Tolminskem pa tudi drugod v posebno pasivnih krajih, je že nečesto vasi, po katerih, dobili mnogo bih zaprla, pa drugih pa je še kako staro ženično in moža, ki čakata na koščeno obiskovalko. Mladina je odšla in se vedno odhaja na vse strani za kruhom, v borbo za boljše bodočnost, ki jim je doma onemogućena.

Tako lepo domače je bilo še pred 15 leti vespovod pri nas; ljudje so se razumeli, si v potu obraza, služili kruh, Danes se ta silka že grozote spreminja. Poleg slovenskega kmetaja se je s pomočjo laške banke priselil tujec iz notranjosti in obdeluje sosedovo zemljo kakor pač ve in zna, sosed pa je odšel po svetlu s trebuhom za kruhom, ker mu je davek vse požrl. Krivo se gledata sosed, ker se ne razumejata in žuljave roke našega se tresejo iz krepkeje pritisnejo za lopato ob grozni misli na sosedu ki je že odšel. ... Oh Sočo se je prihotapila mešanica, kjer je prejel živi slovenski rod. Ljudje se izseljajo. V zadnjem času se je tok naših izseljencev obrnil posebno na Argentino, kjer imajo že močne skupine svojih. Skoro sleherin mesec zabeležijo statistike po dvajseti, trideset in še več naših ljudi, ki putujejo v Buenos Aires. Nič čudnega, tam pričakujejo kruha in svobode. Saj dom, klub temu, da je že stotletja in stotletja last njihovih družin, jim ne more več nuditi niti tega, da bi se telesno preživeli. Ne nudi jim več niti skromne niti duševne hrane. Vsak kompir, ki je vsajen je že obdavečen, vsaka jumca vnaprej odrajtana za zaoštrani davek, in še ni napol enega plačal, že visi nad glavno nova skrb, nova nevarnost, nov davek; in povrh vsega pride še toča in druge vremenske nepravilike ki uničuje ves trud. V soli odtujujejo mladino, ki pre-

strašena zre v srepe oči potujevalca, učil se sovraštva mesto ljubezni, blebota kot papiga besede, ki jih ne razume; prepovedanje besopisno društva kjer so se po težkem dnevnem delu razvedrili so uničena, v cerkvi komaj da sme zmoliti na tihomolovico, ki jo je naučila mati. vse prav vse je zatrto. Pa bi to človeka ne zlomilo, ka ne prenamila svetla, čeprav tuja zemlja, kjer se smeji zlata prostost, kjer so si rojaki ustvarili svoje šole, svoja društva, kjer človek pri poštenem delu vsaj nekaj zasluži, in mu ne visi nad glavno vedna nevarnost, da ga bodo kot manjvrednega prelepi in izgnali iz toplega doma.

Ta ogromna razlika v načinu in obliki življenja mami in vleče naše ljudi, posebno mladino v novo domovino za delom, kruhom in prostotijo, stari opusteli domovi pa z voljnimi očmi gledajo mrtvo v svet in čakajo. Tako se je tudi v oktobru iselilo veliko število naših in sicer:

Dne 20. oktobra t. l. so s motornikom »Oceania« odputovali v Argentino sledeći: Pavšič Alojz, Pavšič Mašala in Lorenčuti Jolanda iz Grgarja, Merzog Anton iz Kačice na Krasu, Slavec Martina iz Knežaka, Novak Franc iz Tomaževca na Krasu, Uršič Zoran in Milan iz Bili, Česnik Pavel iz Zagorja, Hrovat Jožefa iz Sprencice, Žerjal Rafael iz Petricke — Mankoč Anton iz Kala pri Sv. Petru na Krasu, Sepič Anton, Zvitko Pavlina, Jože in Ivan iz Novakov, Stanta Odon iz Prvačine, Okretič Lojze in Pahor Viktor iz Kostanjevice na Krasu, Vižintin Jože iz Renč, Mrevlje Lojzka in Manfreda Ivan iz Dornberga, Ivančič Rudolf in Renko Jože iz Ostrožnega brda, Zidaric Rozina iz Račice pri Podgradu, Čermelj Verica iz Gojče pri Črničah in Lah Helena iz Dornberga. Poleg navedenih, se je v zadnjem času ukrcalo v Trstju snet večje število izseljencev.

OGROMEN POŽAR V ILIRSKI BISTRICI

Zgorela je nova žaga, last Alojzija Tomšiča — Nad milijon lir škoda

Ilirska Bistrica, novembra 1937. (Agis). V sredo pretekli teden, kmalu popoldne, okoli pol trči, je nastal v žagi Alojzija Tomšiča požar, ki se je kmalu razvil tako, da je bilo vsako uspešno gašenje, klub ogromnim naporom, popolnoma onemogućeno. Goreti je začelo nabrže v velikih hitri. Tu je šele pred par tedni popolnoma uredil novo in moderno parno žago sedanjih lastnik in je prav pred kratkim začel šele z obratom. Škoda, ki jo trpi lastnik je ogromna in sega v preko milijon liralter je le s četirino krita po zavravovani delu. Najhušo škodo pa trpi sveda lastnik sam. Pri gašenju je bilo zlasti občutno pomatkanje vode.

Šesta obletnica smrti nadšk. Sedeja

Gorica, novembra 1937. — (Agis). — V sredo, 28. t. m. bo preteklo šest let od smrti goriškega vladike Borjle Sedeja. Sam nadškof Margott je dne v nadškofskemu listu spominja tega dne in poziva vernike,

da se zberejo okrog greba velikega mučenika na Sv. Gorl. Slovna maša zadnja se bo vršila v goriški stolnici drugi dan po obletnici.

banje koje bi donijelo korist i našima dolje, to je svakome jasno.

Da se uz takove prilike ne može ono malo ljudi u emigraciji posvetiti i intenzivnom kulturnom radu, to nije nikakovo čudo. Jer politički rad, iako u malom opsegu, a naročito socijalni, apsor-

biraju sve energije, tako da za rad na prosvjetno-kulturnom polju ne ostaje ni ljudi, ni vremena, ni sredstava. A taj kulturni rad u širem smislu riječi ima i te kakov propagaondni značaj, a time ujedno i politički, što je prvi i osnovni dio našega programa

ARHIV JULIJSKE KRAJINE I

EMIGRACIJE

Beograd, nov. 1937. Osmog ov. meseca, na inicijativu saveznog predstjednika, održan je u Beogradu sastanak, na kojemu je donesena odluka da se osnove jedan arhiv u Beogradu koji će pokupiti sav historijski materijal koji se odnosi na Julijsku Krajinu. G. dr. Čok, predstjednik Saveza, saglasio je potrebu — koju već odavno osjećamo — za prikupljanje materijala o Juljskoj Krajini, i to toliko iz njene prošlosti prije rata, odnosno za vrijeme rata, a naročito iz poslijeratnog vremena i o emigraciji. Istaknuo je da je kraljevo vrijeme da se pristupi poslu, pošto mnogi od onih koji bi mogli da daju sigurna svjedočanstva o izvjesnom događajima u našoj povijesti, sazlost nastaju. Materijal o našim krajevima razasut je na najrazličitijim mjestima i nalazi se u raznim rukama. Ako želimo da se na temelju ovog materijala nešto radi, dokumentira naša povijest, dakazno naše prav na naše krajeve, onda je potrebno da sav taj materijal bude sakupljen na jednom mjestu tako da sa s njim zainteresirani lako mogu poslužiti. Za početak potrebno nam je sakupiti materijal na jednom mjestu i srediti ga. Kasnije će nam biti omogućena upotreba tog materijala i taj materijal će nam dati pobjede za dalji rad.

G. dr. Juraj Mirković predložio je zatim, pošto su se svi prisutni saglasili sa izlaganjem z. dr. Čoka, da se odmah pristupi izboru jednog užeg odbora, koji će zapoliti pripreme radove na organizaciji i konstituisanju jednog šireg radnog odbora. Pošto je ovaj predlog prihvaćen, izabran je slijedeći odbor: Dr. I. M. Čok, Dr. Juraj Mirković, savjetnik Ante Marčec, Dušan Rybar i Dr. Lojze Berce.

Poslije ovoga pristupilo se detaljnije diskusiji o organizaciji Arhiva, ali dalje odlike preopreštene novoljubljanom dalje. Već na sastanku samom svi prisutni su obćekli svoju pomoć i saradnju, kao i da će Arhivu ustupiti materijal, koji posjeduju; pomoći pri skupljanju i upozoravati odbor na mogućnosti povećanja i materijala i sredstva za održavanje. popunjavanje i upotrebu Arhiva.

Novo izabran odbor očekuje da će svi emigrantski krugovi i prijatelji Julijske Krajinu potpomoci njegovu akciju u svakom pogledu. Prijave u tom smislu neka se za sada upućuju Savezu u Beograd sa naznakom: za »ARHIV JULIJSKE KRAJINE I EMIGRACIJE«.

NOVO ISTARSKO

KULTURNO DRUŠTVO U ZAGREBU

Zagreb, 22 nov. 1937. U nedjelju, 21 o. m., osnovano je u Zagrebu društvo s imenom »Prosvjetna družba Istarskih Hrvata«. Društvo lo isključivo kulturno, a cilj mu je očuvanje i promicanje kulturnih tekovina Istarskih Hrvata u okviru hrvatske kulturne zajednice. Da postigne taj cilj, Društvo će izdavati knjige, revije i ostale publikacije općeg kulturnog, historijskog i gospodarskog sadržaja; održavati će referate, predavanja i izvoditi ankete o životu Hrvata u Istri i uljivoj kulturi u prošlosti i sadašnjosti; promicati će istarsku pačku umjetnost i muziku, te sopcće buditi interes za život i sudbina Hrvata u Istri.

Društvo nema nikakav reprezentativan karakter, već isključivo radni. Redovitim članovima Društva mogu postati samo Istarski i izjedno oni koji se have izvanim kulturnim radom, a prvom redu oni, koji rade sa kulturnom i publicističkom polju. Djelovanje se proteže na cijelu državu, a središte mu je u Zagrebu. Osnivači su htjeli popuniti prazninu, koja postoji u našem dosadašnjem emigrantskom radu. Polazeći sa stanovišta da je organizovana emigracija po svojem sastavu i radu pretežno socijalna i politička organizacija, koja se može da se posveti a početni kulturnim poslovima, stvarili su društvo koje će okupiti jedne kulturne radnike i to u cijli, da se omogući pojednom istarskom kulturnom radniku da svoje duhovne proizvode o Istri i istarskim problemima publikira, da se tako javnost u prvom redu hrvatska javnost, a što lačo mjeri zainteresira za Istru.

Izabran je privremeni odbor, koji će voditi poslove do redovite glavne skupštine. Predsjednik je dr. Miro Mirković, savjetnik dr. Stjepan profesor u Sabotici, potpredsjednik je dr. Hirova Meznar, advokat u Zagrebu, a tajnik prof. Matko Rejnič.

Kako smo informirani, osnivači će uskoro poslati pozive i ostalim istarskim kulturnim radnicima da pristupe u Društvo.

(t. p.)

O PRAVDI

Otkako ima istorije, čovečanstvo pati i stenje pod teškim teratom laži, naslije i nepravde. Od tih ljudskih zala, često su strada-ali, stradaju i stradaće i mnogi nevini. U čemu je tu plemenitosti čija i gde je tu ista-vađina božanske pravde?

1) Istina je kriča čestot sama ikala, istina je sunce svetnoga života. Ali, tako je io od Providenja i zakona božanske pravde određeno, da oni, koji žele da se gruju na sun-cu istine, moraju da plate i odgovarajuću cenu za tu. Uništenje suprotno laži, to je cena, koju ljudi moraju da plate za trijumf istine. Ukoliko je jedna istina većeg i opšti-jeg značaja, utoliko joj je određena i veća cena.

Svaka istina opseg značaja predstavlja istovremeno i jednu veliku, zdravu ideju, i izraz je zakona o vešnom životu. Otuda, la-kozne istine ne otkrivaju ni prosvetli ljudi, ni kolektivni; nego ih otkrivaju reiki, postojani, hrabri, veliki i genijalni pojedinci, koji su u stanju da plate odgovarajuću cenu u patnjama, samopogoru, junaštvu i mučenštvu.

Genijalni ljudi imaju varenudi dar, koji se sastoji iz njihove sposobnosti da postar-je ni skup problema jasno vide u celoj nje-govoj staturi i proporciji, da ga odjednoma osvetle sa svih strana. Njih su najpre nazivali bogovima, u vremena, kad su još boga-ovima smatrali grani, kralovići, macke, zlat-na lazd i stične ispravke. Zatim su genijal-ne ljude nazivali prorocima, da bi oni naj-zad dobili svoje javne nazive: pesnika, knji-ževnika, umetnika, naučnika i filozofa.

Genijalni ljudi liče na usamljene granit-ne planinke visove, koji prvi upljeda ju svetlost dana, da bi najdužo i najdublje upija-li, sunčane zrake, i koji i svakog narednog dana prvi upljeda ju svetlost dana, da bi je poslednji isprattli. I kao što ih svetlost dana osvjetli pravi, tako i svetlost dana postepeno objavljuje najpre svojim obroncima, zatim vitaurama i najzad ravnicama i dol-inama, tako bi o podne bila objasnjena cela polovina zemaljske kugle, tako i svaki isti-nu opšteg značaja upljeda ju najpre veliki genijalni pojedinci, da bi je posledeno objavili najpre malenon, pa sve većem broju bistrih ljudi, dok najzad ne postanu svojim čita-voća prosvetljenog čovečanstva.

Padaanje svetlosti opšte istine neizbežno po-čelati za osobu, ne samo čit svaprotne laži, nego i smrt stare, dekadentne, prečuzlje epoke, kojoj je la laž bila glavnom hranom.

Kao i svaki drugi život, tako i život svake vrlike istine. — odnosno ideje, u čije se ruho ona zaolava, i epoha, kojom ona dominira. — pravi putanju sličnu putanji sunca: istina se najpre u maci rađa, kao i sunce u rumenulu zore, pa se postepeno ra-ziširuje i penje ka svoemu zenitu, da bi na njen vrhu svi istine energiji bi svoju epihu obdarila dobrim i obilnim plodovima, kao i leto prirodu. Zatim počinje takozna istina postepeno da stari, slabi i pada, kao i to-plota u jesen. da bi po izercenju svojeji mi-ji ustupila mrostu nekog noveji, većoji i bol-joj istini, odnosno ideji i epoci. Isto onako, kao što i žito najpre nikne, da bi se postepo razvijalo, pa srazelo i od sebe do-obilan plod, pa ustupilo prsto svojem četm sava-ntu i svoji ljim i obilnijim žetovama.

Hristos, Sokrat i mnogi drugi genijalni ljudi, plitli su otkriće i objavljivanje novih etičkih istina, svojim mučenštvom i svojim primarnim životom. Drugi genijalni ljudi, kao Sekspir, Dante, Dostojevski i slični, od-krili su otkrivanje i objavljivanje novih istina robljom, izgnanstvom ili oženju cenom, ali svi bez razlike i ističu istisnost, patnju, pouzdanju, nepravađu i samo-pogoru. U otkriće i objavljivanje plemeniti ljudi, svi istine genijalni ljudi utiču u svojoj unutrašnjoj užrtenju ntr i božansku sreću. Darovitijama sebi, ne znajut za se-bištvo, starateljbi i vlastodjelstvu, oni ne maju nikakove druge ambicije do jedne: do — kao što sunce svoji svetlost, energiju i toplotu širokogrudno rasipa kroz vasionu. — da tako i oni širokogrudno i blagotvorno zrače istinom ne tražeći ni od koga ni prvi zaslužni, ni hvala, ni čast, ni slava, suček po-časti, ni za svoja dobročinstva ni po put nesu sreću nezaljubljenosti i svako mučeni-stvo. Zatista, dokle god rade ne uništi su- bi trag slobitnosti u sebi i dokle god oni i poslednji trag straha ne svari i ne sanjeju u koraku licanu svoja ojašna i junaštva, on nije ni pun čovek, ni pravi junak.

Ispovestika malobrojnih, pa sve brojnih pro-vađenika i stradanika velike istine, ovu deci su inkone da za nju plate odgovarajuću cenu u patnjama, ponizženjama i samopogoru, pa i u mučenštvu. Ali, najzad, kad la-kora istina postane svojim etičkih kolekti-va, (naroda ili rasa), i tim samim ulje ni savršenu snagu i tipičnu hrabrost, tabu-čnu, za elementarni trcač, iz tovelju sušti, iz korena čupa i u psuđu satri suprotno laži, da bi na tako prosvetljenom i osvešćenom terenu triumfovala u svom punom sjaju, zajedno sa istinom, u koju iz zasnovala, i epokom, koju osvetljava. I tako, genijalni pojedinci su samo vesnici, začelnici i zodi-fovi novih istina, idnja i epoha, dok su njihovi tvorci i tvorci prosvetljenog kolektivni. Nove istine, ideje i epoke dođu tako od sebe puni zablju tek tada, kad i divni kolektivni, koji postaju vlasnici njihovih najobilnijih plodo-va, savršeno i nesobitno plate srazmernu pu-tnevudnost, kako za sebe, tako i za svoje potomstvo.

Ali to genijalni Nikola Tesla, inspirisan remekdelom slova glupstva. došo do svojih otkrića od epahonalnog značenja po cenu naj-većih napora, patnji, samozapora, poniže-nja, upražnjenja, pretrpljenog pokradanja i zlonamernoga rušenja slupocinski mu labo-

Čime se bave općinski liječnici u našim krajevima

Mune, novembra 1937. — Kao što je poznato u našim su krajevima poduzete razne mere za su stranu zaslji, kako bi se našu djecu čim prije i čim više odmorilo. Ne se samo da su zato postavili učitelji i svećenici, a i drugi javni organi, nego su misliju odnordavaju preuzeli su također i liječnici. Oni obilaze po školama da tobože pregledavaju zdravstveno stanje dje-ce, ali u stvari uloga im je druga.

Najbolje pokazuje to ova činjenica, ko-ja se je desila u našoj školi. Prošlog tje-dna došo je liječnik iz Podgrada kosp. dr. Dolce. Poslan od prefektura, da pregleda

djeca i da im prema potrebi podijeli bes-platno lijekove, a napose riblje ulje. Tom prigodom pregledao je i jednu djevočicu, kojoj je bilo potrebno to ulje, jer je djetete vrlo slabo, ali kada je liječnik zapitao ovu djevočicu da kako se zove, ona mu je odgovorila: Ovučarić Slaava. On se razbjesio i skočio na učiteljuca, da kako može ona doznoliti, da se nešto ovakva podozadja, je zašto nije tog djevočičin pre-vela ime na talijanski. Zagrijet se učite-ljeva ime na talijanski. Zašrijet se učite-ljeva ime da će podnijeti protiv ne prijavu radi toga, a maloj Slaavi je odbio da daje riblje ulje.

LEGALIZIRANJE IZJAVA ZA TALIJANSKE VLASTI

Naši emigranti dolaze često u priliku da moraju dati pravne izjave u pogledu za-ostavština, ratne štete prodaje svojih ne-kretнина u Jul. Krajini ili uopće za uređje- nje pravnih odnosa prema licima i imovini u Italiji. U takovim slučajevima našti ljudi nepotrebno trećare po raznim nadležstvima, jer postoji konvencija između Jugoslavije i Italije od 6 aprila 1922. koja je stupila na snagu u februaru mjesecu 1924. godine, a pravno zaštišti državljana jedne i druge pogodbenih država. Članom 19 te konven-cije uređeno je pitanje na taj način da mogu naši emigranti davati svoje pravne izjave i legalizirati ih kod sreskih sudova u Jugoslaviji sa običnom taksom od Din 10.—. Te su izjave punopravne i mterodav- ne za talijanske vlasti i sudove.

Wlagajte prošnje za državljanstvo

Dno 31 marca 1938. leta poteče rok amandmana finandneza zakona za 1937-38 u pogledu oprostitve od taks za Jugoslavo-ve, kateri prošio za jugoslovansko državljan-stvo.

V krajinj, kjer so se društvene uprave pobrigale, je većina delavcev in kmetov, pa tudi državnih uslužbenecv, kateri niso imeli jugoslovanske državljanstva in ka-teri državljanstvo radi svoje existencije nujno rabijo, že vložila prošnje za opro- stitev od taks in tudi bila oprščena.

Zato pozivamo vse družtvene uprave, da potem društvenih sestankov, ali okrož- nice ali pa tudi potom obavesti v lokalnem časopisu, ali na kakšen drugi način pozove vse one, kateri državljanstvo nujno rabijo radi existencinjih ozivotv, ter kateri pa tudi živinskih čarovv v Juljsko Kraji- no, da takoj izkoristijo določbe navedene- ga amandmana in že sedaj, še pravočasno, vložijo prošnje za oprostitve od taks pri vlaganju prošnje za državljanstvo. Predsednik Zveze: Dr. Ivan M. Cok, s. r. Pročelnik soc. odseka: Ing. Ante Ružić s. r.

TRIDESETGODIŠNJICA SOKOLSKE ŽUPE »SUSAČ-RIJEKA

Susak, nov. 1937. Sokolska župa »Susak-Rijeka« prošlavlja je 6. o. ni. 30. godišnjicu svoga ožnaka. — 2. septembra 1907. na predlog Hrvatskog Sokolskog Sa- veta« osnovana je Sokolska župa »Franko- panska« sa sjedištem u Susaku. Prilikom osnivanja župe bilo je učlanjeno svega 7 družtva.

Sokolska župa »Susak-Rijeka« imala je prije rata za svoje polje djelovanja i neke kraljeve koji su sada pod Italijom. Su- radjivala je sa istarskom sokolskom žu- pom Vitezić, a 1910. god. je članstvo iz župe »Susak-Rijeka« došlo u velikom bro- ju na župski slet istarske župe u Pazinu. Skoro svi učesnici došli su preko Učke pješice. Tom prilikom su bile priredjene velike manifestacije za Istru uz pjevanje poznate koranicije: — Nije Istra talijanska, talijanska — Već je Istra hrvatska; hrvatska — Van s njima, van — — — itd.

RADI POMANJKANJA ŽELJEZA, PAROBRODI SE NE MOGU POPRAV- LJATI

Rijeka, novembra 1937. Kod nas nalazi se već preko mjesec dana na popravku u našem brodogradilištu trgovač-ki parobrod »Manzoni«, koji čeka na popravak. Popravak nije do danas iz- vršen zbog pomanjkanja željeznog ma- terijala za kojim je velika potražnja na sve strane.

istoriji, zar sa zadovoljniju pravdu ne ogle- do u njegovu živuostu sri, što je dož- dno da živa, kolike su struktivno raznovi- rucnosti istoga sveta, kolike teška industrije erpe svoju energiju iz njih i kolike se ni- ljanji ljudi koriste radom, — njegovom istinom zaslužno? — Huga onam, koji dovel žet. Imao se raga i roditi.

Pilip Viančić i toliki drugi nepismeni slo- pi guslari, koji su, kao ogledalo ili bara- melar kolektivne savesti naroda svoga, po- cenu najčeće bode i putuje i pod teretom ne- kvaznog sačinjenog ropstva, daji čovječanstvu bogohatiji i najnevoljniji prilog u svojoj op- sloji vježbi, zar oni nisu od božanske prav- de pravdom nagrađeni besmrtnošću svoja remek-dela i inspiracijom, kojom su se ob- ilno koristili Njegos, Vuk Karadžić, Stros- mejer, Tesla, Moštrović i toliki drugi jupe slovaški besmrtnici?

Po broju tako mateni, ali po duhu, volji

ALBIN PREPELUH JE UMRU

Ljubljana, 21. novembra 1937. (Agis) Zadet od srčne kapi, je večerj nenadoma umrl znani slovenski publicist, politični i kulturni delavec ter lastnik uglednega tis- karskega podjetja Blasnika, ki nosi tudi ime Univerzitetna tiskarna. Albin Prepeluh. Rodom je sicer iz Ljubljane, vendar pa je njegova delavnost segala preko meja biv- ših slovenskih pokrajin in je zelo znatna tudi v naših krajih. Zlasti ga moramo ome- titi kot izredno dobrega poznavalca naših mednarodnih ujednorodnih dogodkov, ki se zalvija na poteu in razvoju naše tragike. Prišel je tudi objavljati v zadnjem častu v priznani slovenski reviji »Sodobnost« svoje spomine iz naših najtežjih zgodovinskih trenutkov, ki pričajo o njegovom izrednem in podrobnem poznavanju trakrat- nih dogodkov. Nenadna smrt ga je zadelo sredi dela, ko je prišel razkrivati in poja- snjevati iz ločeno doslednostjo razplet naše zgodovine zadnjih dni. Izguba je zlasti za us. ki so nam potrebne take in slične študije in zgodovinski opis, zelo občutna.

FILIP BIJAZEK JE PODELEU

V tržaški bolnici je umrl 19. t. m. naš rojak, ljubljanski trgovec s krmom, Filip Bijzak, ki se je bil na Vseh svetih zvečer ponestril na avtomobilski vožnji v Hruševju, med Razdrtimi in Po- stojno.

Pokojni Bijzak, ki je bil doma iz St. Vlda pri Vipavi, je odšel z avtomobilom, ki ga je sam sofiral, v družbi žene in dveh otrok za Vse Svete v St. Vld, na grobove svojcev. Ko se je vračal zvečer proti Ljubljani, hoče se izogniti nek- nam nepreviđenom kolokarju, se je zal- teli v drevo ob cesti. Pokojnika in hećko so morali prepeljati v trž. bolnico, medtem ko so ostali dobili le lažje po- škodbe. Blag mu spomin, teško prizda- teći družini naše sozaljce.

EKSPLOZIJA NA TALIJANSKOM PA- ROBRODU

Rijeka, novembra 1937. 17. o. mj. u 5 sati u jutro je izvan luke Antver- pna na talijanskom parobrodu »Boca- celo«, koji je prije pripadao riječkom parobrodskom društvu »Adria«, a ko- ja je sada fuzionirana sa »Tirenijskom« došlo u sigalasti broj 4 do eksplozije paklene mašine. Dva sata nakon eksplo- zijie parobrod je potonuo. Svi pokušaji da se parobrod spasi bili su potpuno bezuspješni. Parobrod je spašen i ako joj je prijetila velika opasnost, a pogi- nuo je samo treći oficir Marlin (Marlin- ković).

Paklena mašina podmetnuta je po antičastičkim elementima, jer je pa- robrod vozio veliku količinu bakra, koji se mnogo upotrebljava u ratnoj indus- triji, a za kojim je u Italiji velika po- tražnja.

Sam teret parobrođa predstavlja vri- jednost od sedam milijuna talijanskih lira, a ako znamo da se tereti velikih talijanskih parobrođa osiguravaju samo kod talijanskih osiguravajućih družtva u zemlji, ta je u ovom slučaju vrlo te- ško pogodjena talijanska industrija ra- tnog materijala i osiguravajuća druž- tva.

JEDAN ZNAK ...

U tržaškomu »Pircolo« čitamo u malom uglavniku:
Trži se uaučnira u trgovinu koja znado slovenske.
To piše, dakako, talijanski, ali to traže- nje uaučnira se znanojem slovenskog jezika nije li to znak simpatičnosti.
U Trstu — 1937. E. F. XVI — lalik- godinu tsa akcija »slavnoga Glunje i spa- čifikacija« znanovitog Grazloltja i Kemp.

U ostavljanju, ali ultralko po svom karakteru, tako velik i smežni jugoslovenski narod, zar nije prirodno nagrađen za svoje celoko- no zaboranje nepravednosti i svireposti tuđ- njina tina, što je postao slavan i besmrtnu po svomu u istoriji čovečanstva besprim- noma čovstvu i junatstvu i što je, posle tet preživotne Golgota — albanske, afričke i gr- čke — uspeo da izgradi granitne temelje svojoj zlatnoj slobodi, koju ni jedna zemal- ska sila nije u stanju da srusi te dole. dok se donese najboljiju žetvu i najbolje i najobilnije plodove? Teško i kruto, Gol- gote, zavela, ali od njih i spas, i vaskrse- nje i život čini.

U tim ishodima ogledaju se, vladavina božanske pravde i istinitosti ovih jugoslo- venskih: »Radi dobro, dobrom se i nada; — veru neru, spasiće te vera« i »idi pravo, pa se ne boj nikoga.«

DR. IVO MOGOROVIC

MALE VESTI

— U Beograd se vratila jugoslovenska vojna misija koja je boravila u Italiji sa generalom Belicem na čelu. Na beograd- skoj željezničkoj stanici članove misije do- čekali su talijanski poslanik na našem Dvoru Mario Indeli, tajnik poslanstva Baistrochi i pomoćnik vojnog zastavnika kapetan Pračica.

— Sportski klub »Istra« u Novom Sa- du plasirao se na prvo mjesto drugog raz- reda Novosadskog povesačva.

— V Španiji sja pada Tržačana Giordano Zerjal. — Štoka in Gvido Prezeli, ki sta se borila na Frankovi strani, dočim je na strani republikancev padel neki Valentincič iz Vinavkeza. ranjen pa je bil Kuret Peter u glavo.

— V Španiji je padel Tržačan Gvido Prezeli. Za zasluge je bil otdlikovan še po smrti. — Agis.

— V Trpolsu se je vršil prvi eharis- tični kongres, ki se ga je udeležil kot pa- sežev legat kard Dolci. Ob odhodu z Ri- ma so mu bile prirečene vojaške svečano- sti. V svojem govoru je na kongresu po- veličeval režim in vodio ter šel iz cerkve v spremstvu Balba. — (Agis).

— Tržaške fašistične stranke so v teku XV. leta priredile 8.048 manifestacij z 372.000 deložencij. Všetli so koncerti, plesi, predstave, kino, itd. — Statistika! — Agis.

— Maršal Graziani je napisal knjigo: Pace Romana in Libia — rimski mir v Li- biji. Knjiga je knala pošla.

— V smislu Mussolinijeva gesla: K narod; čamaravajo uvesti in Italiji spal- nove vozgove za tretji razred in pa vagono z bari? — (Agis).

— 18. novembra je poteklo eno leto, odkar so se pričele izvajati nad Italijo la- kozavne sankcije. — (Agis).

— Čehoslovačka kupuje sve više vina u Italiji. Za prvih 9 mjeseci 1937. godine izvezeno je iz Italije 1,3 milijuna hektolitra vina u vrijednosti od 191,2 milijuna lira prema 1,0 milijuna hektolitara za prvih 9 mjeseci 1936. U Čehoslovačku je izvezeno za prvih 9 mjeseci 12.630 hektolitra u vrijednosti 1,6 milijuna lira, prema svega 781 hl. u vrijednosti od 90.000 lira za prvih 9 mjeseci 1936. godine.

— Između Italije i Japana predstoji sklopavanje novog trgovinskog ugovora, po kojemu bi se dosadnji trgovinski ugovor proširio i na talijanske posjede u Africi.

— Dosadašnji hapšenel u vezi s držav- nim udarom u Francuskoj bili su većinom članovi tajnog direktorija, koji je imao da izvrši udar i preuzme vlast u zemlji. Izle- da da su u zavjeru upletuci Tardieu, Laval, De la Roque i nekoliko finansijskih magnata svjetskog glasa. Istraga se inten- zivno vodi i očekuju se nova iznenadjenja.

— Između Italije i Egipta uspješno na- preduju pregovori za sklopavanje ugovora o nenapanđanju. Jedina sporna točka u ovim pregovorima je pitanje priznanja aneksije Abesinije.

— Talijansko-madžarski ugovor o uređ- jenu plaćanja trgovinskoj razujnici pti- pisali su u Rimu grof Ciano i mađarski poslanik Vilany.

— Britanski brod »African Mariner« od 6554 tone. prispio je u Maltu pračen britanskim razaračem »Geynaud«. Lučke vlasti su brod zaplijenile i naredile istova- renje, jer je brod išao iz Odesa u Španjol- sku.

— Francesco Scaudoni, talijanski novinar, pariski dopisnik »Tribune«, napustio je Pariz i definitivno se vraća u Italiju.

— »Daily Telegraph« javlja, da će ru- nijska vlada pri skorom imenovanju, svoj predstavnika u Rimu priznati talijan- sko carstvo u Africi.

— Pred Madridom otpočeli su žestoki bojevi, u kojima je tonisvo vrlo aktivno.

— Italija je uklinula pet svojih konsu- lata u Sovjetskoj Rusiji.

— Graziani je dao ostavku na položaju potkraja Abesinije, a na njegovo mjesto došo je vojvoda D'Aosta.

Mussolini je preuzeo ično i mi- nistarstvo kolonija. Virginito Gayda je o- tome napisao članak u »Giornale d'Italia« u kojem zaključuje: »Vodja fašizma i Italije, postao je i vodja Imperije.«

— Italija se pripravila za pomoć Japoncima u slučaju, će začne Japanska odprto vojno oružje komuniizmu.

— U Nemčiji se je podražilo meso za 12%, joca za 50%, maslo za 30%.

PRIPREMA SE POVEĆANJE FOREZA U ITALIJI

Na jednoj konferenciji najistaknuti- jih talijanskih političara i privrednih faktora zaključeno je krajem prošle godine, kako saznanje rimski dopisnik »Daily Telegraph«, da se sprovedu srođe mjere u pogledu uvoza sa izuzet- kom izuznim namirica. Ove mjere koje se pripremaju objašnjavaju se sve većim nedostatkom stranih deviza. Po- red toga treba da bude povećan porez, medju kojima porez na kuće i nasljed- stvo.

OSOBDE IZREDNEGA SODISKA

Trst, 19. novembra 1937. — (Agis). — DNB poroč, da je posebno izravno sodišče v Rimu večerj zaključile raz- pravu proti 20 komunistom iz nepopred- ne okolice Rima. Obsojeni se došli od 6 do 10 let robiše, ter od 1 do 4 let.

DROBNE VESTI IZ NAŠE DEŽELE

— Barkovlje — Nevarno se je ponestrčilo, da bo morala ležati v bolnici dva do tri mesece, 28 letna Ana Renčeli. Nesrečnica je namreč skočila skozi okno s prvoga nadstropja, iz svojega stanovalja, ker se je ustrelila svojega moža, ki je prerogovili pijan domov in mu hotel odpreti vrat, ker se ga je oala. — (Agis).

— Bokordli — Pijan Modesto Mijim, star 25 godina, ranjen je na radu u Krapanskom rudniku.

— Cerko — Župnik in dekan Ivan Kunšić je bil imenovan za častnega komornika papeža. — (Agis).

— Gorica — Požar je nastal u goriskim mizarskim zadrugi in je napravil za 60000 lir škode. Vzrok požara ni znam. — (Agis).

— Gorica — Na poslednjih požaru koji jh je dobila ob prilici avtomobilske nesreće, je umrla u tržakši bolnici znana kontesa Mocetti — Galbini, stara 62 let. Pokojnica je bila znana u mestu in okolici. — (Agis).

— Gorica — Stristo let, bo preteklo leta 1939, odkar je pričela sloveti Sv. Gora kot božja polj. Takrat se je bale prikazala Orgarski pastirci: Ušuli Frigoj i Bardi Eja. Priljavljajo se že sedaj posebne proslave u ta namen. — (Agis).

— Gorica — Pred sodiščem se je moralo zapovratiti 20 letni Josip Pavlin, obožžen, da je umoril 24 letno Geronimiju Katarino. Dekle so namreč našli nekoga dne mrtvo na polju. Ugotovilo se je, da je tja zanesel obožženec za mrtvo. Sledovi so pokazali, da je umrla pokojnica vsled splava, za kar je bil kriv tuđi obožženec. Sodišće za je obsodilo le radi suodnelžbe pri odpravli plodu na 2 leti in pol jece in na povratilo strokovno postopanja. — (Agis).

— Gorica — Nogu si je zlomila 92 letna Mirsa Braikovića. — (Agis).

— Idrija — Obmejne oblasti so prejele Antonu Žideršića, ki je nesel preko ucie 10 ke saharina. Baie so mu žć deli časa sledili. — (Agis).

— Kalvarija — Pod nako skalo so našli na Kalvariji mrtveca Petra Matkovića, stara na 50 let. Priskava je ugovorila, da je umrl radi eksplozije granate. Nesrečnej je imel dovoljenje od oblasti, da sme nabirati vojne ostatke. — (Agis).

— Komen — Nov fašistični tajnik Jozef Jacucci(?) je prišel in zasedel mesto dosednjega kraljevine fašističnoga tajnika Gastona Obizija, ki je bil odstavljen iz neznam razlogov. — (Agis).

— Medana — V Medani so dobili karabinieri lepo zastavo, od prapor, ki so ihm ga podarili občani. Svečanost blagoslovljenje in predaje je bila izvršena, kakor praviljo, u fašističnem štihu, zato o podobnostih ni treba obširne govornji. — (Agis).

— Opčina — Tramvaj u Opčini je podri 52 letnega Zulijana Rajmonda in ga nevarno poškođoval. — Agis.

— Oslavje — Prinčic Felicitas, stara 60 let je padla po stopnicah in si polomila desno ruku. — (Agis).

— Parže — Josip Rabac pok. Josipa iz Zarečja star 50 godina, osuđen je u Puli na globu od 100 Lira zato što je u pijanstvu ustakao ženu.

— Pizan — Za biskupskog kancelara tršćanske biskupije imenovan je velč. Kazimir Rovis iz Pična.

— Postolna — Na postaji se je pred kratkim zgodila nevarna nesreća, katere žrtve je skoro postal Ivan Lali, kurjač iz Maribora. Imenovani je šel na lokomotivo, ali bi zmetal premoz, bižilo, pa je pri tem zadel ob električni žica, ki je tu napeljana, ker je vrgla elektrificirana. Pri doliku na je tok vrgel ob tla in prepeljalo so ga u težkem stanju u ljubljansko bolnico. — (Agis).

— Pula — Auto je pokazio Mariju Matusić iz Pule, staru 53 godine. Dobil je teške ozledje.

— Renče — Med Prvačino in Gradiškuto namercavano zgraditi preko Sočo nov most. Ker zato ni predvidenih nikakih sredstev iz javnih ustanov, so pričeli zbirati denar, da bi iz prostovoljnih prispevkov zgradili potreben most. Baie je zato lepo gesto zvedel Mussolini, ki je tud sam prispeval, menda iz svojega žepa, 5.000 lir. — (Agis).

— Sompas — Občutna kaznen je zadelo Katarino Orsić, staru 56 let, ker je oddajala sobo nekemu moškemu, ne da bi imela za to potrebno dovoljenje. — (Agis).

— Št. Vid nad Opravo. V velikem polju, mali vasieli blizu Št. Vida, so je pripeljala delavcu Ivanu Nargolju lutka, nesreća. Ko je u gozdu podiral velika drvo, ga je to pri padcu zadelo tako, da mu je zlomilo hrbenico. V bolnici se bori s smrću. — (Agis).

— Solkan — Vslcd odpnovdi zavor pri avtomobilu, so se ponestrčili: Josip Vižintin, star 17 let, Fridrik Leban, star tud 17 let in 36 letni Ceriņ Edvard vsi iz Solkana. — Agis.

— Tomaj — Nagrado u znesku 600 lir je prišla družina Lavrentić za dvojece. — (Agis).

— Trnovo pri Gorici. — Imenovan je bil novi fašistični tajnik Ugo Pilař, ker je bil dosadnji Baggiani Letio povišan u pokrajinskega inspektorja. — (Agis).

— Trst — Iskreno zahvalo, ker je dobil sedemsto lir nagrade, ker sta se mu rodila dvojecka, je nosjal Mussoliniju Fridrik Bošnjanić. — (Agis).

USMENE NOVINE

— Priradjuje po običaju omadnata sekcija društva Istria u Zagrebu, ovoga puta s drušćenim predstavljanjem, zvezdica u dvečite (zvono). Početak u 8 i pol sati prije podne u sedsni 25 ovog meseca. Posredja se članovi u se, prijatelji i simpatizeri da dodaju. — (Agis).

PROCES RADI UMORA PRED GORIŠKIM SODIŠĆEM

Marija Lebanova iz Podbrda obsojena na dosmrtno ječo

Podbrdo, nov. 1937. Pretekli ponedeljek je končal u Gorici proces proti 35 letni Mariji Leban in njenemu ljubimcu Nikolaju Oriandiju, staremu 26 let iz Guardigrefle. Obožžena sta bila, da sta premišljeno in po načrtu usmrtila moža Lebanove Josipa Komelija. Storila sta to na ta način, da mu je Lebanova mešala u jedia in pijačo strup in ga tako hotela počasi spraviti s sveta. Ker je bil zelo močan in to ni uspelo, ni je prinesel končno ljubimce nek užinkoviti strup, in je radi tega kmalu umrl. Storila je to u namenom, da bi se potem poročila z drugoožženecem. Zankaila

Številni procesi in težke kazni u Gorici

Gorica, 21 novembra 1937. (Agis) — Pretekli teden se je pred goriskim sodišćem potole že omenjenega procesa proti Lebanovi in njenemu ljubimcu, vršilo se več važnih procesov pred kazenskim sodišćem. Vsi obožženi so bili obsojeni na precej obšutne in težke kazni ječe. Tako se je vršil proces proti Francu Branjniku izpod Sv. Gore, ker je meseca marca ustrelil z dvema revolverskim streloma svojo lastno ženo Dioniziju, koju je pokušal ustreliti tud njena dva brata Julija in Antonia, ki sta pa bila le lažje ranjena. Rasprava se traja in ho obožženec najbrže obsolen na smrt. — Pred poroto je stal dalje Jozef Spačan u iz Sempasa, ker je ob prilici nekoga pretena nevarno ranil u Opatljah Anđela Spačanana, ki je bil vsled tega trajno onesposobljen za vsako delo, ker mu je izbil obe očesi. Zločiniec je bil obsolen na 4 leta težke ječe in na plaćilo vseh štroskov. — Joze Rešić, ki je bil obožžen, da je Marijo Čeručićevu iz Gorice tako ludo pretepel, da je imela, poleg drugih teških posledic, tud splav. Toda obožženec ni prišel pred sodišće, ker je v zaporu po krasji boleznj nenadoma umrl. Doma je iz Sempetra pri Gorici. — Dominik Likar: doma iz Idrije je nevarno ranil Julija Šinkovca, da mu je vzel vid. Obsoljen je bil na 9 let ječe. — Na sedem let težke ječe in na 2000 lir odszkodnine je bil obsolen Jozef Prečeli, ker je ob prilici nekoga pretepa z nožem in kolci, povzročil smrt Jakoba Goloba, doma iz Cerkevca.

Številne nesreće pri gradnji električne centrale ob SOCI

Gorica, novembra 1937. — (Agis). Ni duva, da se ne bi zgodila pri pospešeni delji za zgraditve električne centrale ob SOCI, aka večja ali manjša nesreća. Pretekli teden je bilo vsled eksplozije mine ranjenih več ljudi, ki so većinoma rodom iz Furlanije. Od domačinov pa je dobil teže poškođe Anton Kranjc, star 35 let, doma iz Kobarida. Dobil je, vsč nevarnih ran po obrazu in po ostaleu telesu. Poškodba je težkega značaja in so ga morali prepeljati skupno z dvema furiantj, u gorisko bolnico. Dala pri tej velikj gradnji zelo pospešujejo, ne da pri tem dovoli pazili na varnostne in druge naprave. Ni čudno torej, če so nesreće tako pogoste posebno, ker se vršijo dela u zelo nevarnih predelih in u težkij okoljsinah.

NOVI PODEŠTATI

Mesto dosednjega komisarja Giuseppe Falconetija, ki je upravljaj obćine u Mirnu, u Grargaru in Cepovanu, so bili imenovani novi župani in sledi za Mirno prof. Achille d'Amore, za ostali dve občini pa skupno Andrea Gjoloso. U Motovunu pa je bil imenovan za podčestata dr. Manlio Malabota. — (Agis).

DEMOGRAFSKO GIBANJE V TRSTU I OKTOBRU

Demografsko gibanje za petletki mesec lažo u Trstu in pokrajini sledi u sliku (pokrćen) za septembar so u okrajini: rojenli je bilo u mestu 270 (293), u provinici 172 (187), skupno 442 (480); umrlo pa je u mestu 255 (214), u provinciji 69 (72), skupno 324 (286). Povišek brojev znaša pri rojenih u mestu 15 (79), u provinciji na 103 (115); skupno 118 (194). Ce primerjavo številke, vidimo, da se demografsko gibanje razvilja u negativni smeri, poleg tega pa opazamo veliko razlike med pristrankom i mestu in na deželji, ki je zlasti za oktobar zelo zaznata, saj je razlika med rojenimi in umrliu za mesto komaj 15, za provincio pa kar 118, t. i. skoro devetkrat več. — (Agis).

— Trst — Tržakši kvestor dr. Franc Peruzzi je bil prestavljen u notranje ministrstvo. Na njegovo mesto bo prišel dr. Antonio Gorzoni, ki je bil do sedaj kvestor u Benetkah in je pred kakim desetletjem let bil za kvestorja u naših kraji. Dosednji dobro razmere u Gorici ter pozna zato tržakši kvestor je bil odlikovan z ugustovskim redom Sv. Save in to pred kratkim. — (Agis).

— Trst — Policija je prišla na sled velikj tatvinski družbi, ki je kradla iz avtomobilov, kar se je le dalo. Aretirala je šest oseb, pri katerih je našla celo zalogo plaščev, pneumatik itd. — (Agis).

— Trst — Od 15. nov. dalje bodo morali pričeti povsed pečel mešan kruh. Odredba vella celo za komade pod 60 gr. teže. Posebne izjeme so določene le za dietišćno pečivo. — (Agis).

JURINA I FRANINA

Franina: Benj da ti se para Jure udkad ja i ti nisme kuseljati se je čud u svitju ganbijalo?

Jurina: I još koliko tega? Djapuneži su jedan dobar kus King zmilii i za sin tin e gorevalj da nijn ni tribe ki- neške zemlje i da oni grade samo za tin da nijn Kinežai budu preteljji.

Franina: Ma ča su munjenj! Kako nijn moru biti preteljji kad he tuku i ubijaju.

Jurina: A ki se danas u ta svit razumi. Danas su moderna nika preteljstva šempjanja! To je reći ko mi neš biti pretelja za tuci.

Jurina: A da, po širu Lucut i ko ki e reće protj takoven preteljstvu more samo vu kakovoj kanobj kad su de- bell židi da ne bi ki i zvan čuja!

Franina: Tako se nitako ta svit tonbuliva. Nika druga vira i kušencija je došla u modu.

Jurina: Ja i ti ne pensamo naše brna- vrece ganbijati z svilon. Ča ne, z- rman moj! Meni je najbolji pretelja bija pokojni šime z Brakovjica. Ja i on kad smo se stali smo tri dane kantevalj i kolike ovce smo mogli prigntati, ma vajk preteljji, u dobru i zu.

Franina: Uno je li preteljstvo, uno naše stakinsko. A danas su preteljstva kako brek i meška! Dođen h tebi, pokažeš mi soje puške i kalune, pak ko ne češ biti preteljji, kalunf su tu.

Jurina: Daj, daj do takovega preteljstva držće samo ljudi priz vire i breki, ma ljudi ud kušencije ne držće do njega janka pipu tabaka.

Franina: Ja stešo virujen da če dojtj uni dan kad če se znati ča je prava vira i ča ki valja. Z vakoven šega- rionj neće moći svit čud naprid dohtiti!

Jurina: Neke se tombuliva kako će, na- ša vira je vajk ona stara. Mi naše smrkve, naše groče i brajde i naš lipi svit nešemo nikad zabit i ja virujem da će sve prvo zala bo dopasti, nego ja i ti kušenciju ganbijamo.

Mi znamo lipo ki je naš pretelja!

Franina: Ne samo mi, moj Jure! Ima he još pametni na ten svitu, ma — triba mućati.

ETNOGRAFSKA KARTA JULJSKE KRALJINE, BENSKE SLOVENIJE I ZADARKE POKRAJINE MOZE SE NABAVIDI U NASOJ UPRAVI.

»PRODOTTI NAZIONALI«

Pula, 12 novembra 1937. Danas se obro- vno poslovo putem telefona na »Duce di Spoleto« komandni ratni materice uredi »Agencia Marittima Triplicite u Rijeci. Ardjuj ostalin poslovanje starina naradjo je žinovniku riječke Agencie Triplicite, da paručić notcom komandanta broda koji je imao do pristane na Rijeci, da mu ubaci, leat bude u Marselju, 12 part ženskih čar- pa, da mu iste donese kad se vrati. Na taj način vrše latinski faktori pro- pagandu za »prodotti nazionali«.

VELIKA FAŠISTIČNA SLAVNOST V LOKVI

POSTAVITVE SPOMINSKEGA KAMENA OČETU GIULIANI-JU

Trst, novembra 1937 (Agis). Pretekli nedeljo so je vršila u Lokvi velika fašistična svečanost. Svredi čas so nemerč postavi- lili velik spominski kamen s ploščo in na- pitom u spominu na znanoga očeta Giuliana- ju, ki je padel lastno leto u Abesiniji, kot vojaški dakti ponikna in dan smrti. Spodaj ima padlega duktora in dan smrti, Spodaj ima velik napis, ki pravi: »Duce je ustanovil imperije, Nad kamnom je vsekam velik fašistični znak in delan drog za zastavo. Invicijativo za odkritje se ploščo je dala 59. fašistična kraška legija. Svrednija za to pa so obrali člani predvođačjih tečajev. Na svečanosti je imel govor, poleg ostalih, tud žo- znači župnik. V svojem govoru je poseti- lino padlo žrtvi in njemu zasluge za fašistično stvar. Polju teča je podvarjal važnost misijj dukovnika »ojaka. Ostali govorniki so u istem duhu proslavljali žrtvi in pa duceja. Domaćini, ki so se morali udelovati svečanosti, so vzdajovali roke in na znak, usko- koliko časa, zavpilj »Ejae ali po »Duce«.

DRAGO REZANJE U ŠKOLSKIM CITANKAMA.

U novom izdanju IV ciklusa za osnovne škole koju su sastavili gg. dr. Čajkovac, dr. Bosanac, dr. Ratković i V. Nazor našli se i pjesna Draga Cervaisa: Pod Ućkun

CARE JOSIP IZ RAČICA NIJE SE VRATIO IZ ZATVORA

iaiko je izdržao kaznu radi krijumčarenja

Račice, novembra-1937. — Prošle godine u mesecu marty bio je iz našeg sela ubažen i osuđen na seljak Care Josip zbog švercanja brašna i drugih živežnih namirnica iz Rijeka. Osuđen je bio na četiri meseca zatvora. Ovu je kaznu nastupio odmah iza izrečene osude, ali premda je već davno izdržao ovu kaznu i imao je da dođe kući, njega još do danas nema, a nikome se ni ne javlja.

Riječki radnici otpremljeni u Rim

Rijeka, 13 novembra 1937. Radnici antifašisti Spezot, Jardas, Kalcic i Zilja koji su utekli iz Rijeke za vrijeme naših velikih hapšenja i bili ponovno od naših vlasti vrćeni talijanskim vlastima su navodno pred četiri dana otpremljeni iz riječke kvesture u Rim na sudjenje pred specijalni Tribunal za zaštitu države zajedno sa još tri svoja druga koji su se od prijle nalazili u istom zatvoru. Do danas nam nije uspjelo saznati njihova imena, pa ćemo van tačnije vijesti javiti naknadno.

ZABAVA NA RIJEKI U KORIST SIROMAŠNE DJECE JUGOSLOVENSkih DRŽAVLANA

Rijeka, 20 novembra 1937. Danas je održana večernja zabava s plesom u Narodnoj čitaonici na Rijeci, koju je priredilo naše mjesno Jugoslovensko žensko potporno društvo u korist naše siromošne djece. Zabava je održana pod pokroviteljstvom gospodje supruga dra Vladiava Kojića, generalnog konzula Kraljevine Jugoslavije na Rijeci. Zabava je bila vrlo dobro posjećena, te je postignut vrlo dobar moralni i materijalni uspjeh. Na taj će se način ipak malo pomoći siromašnoj djeći za koju se uvijek mnogo brinu i sa požrtvovnošću na tome radi naše marne gospodje našeg Jugoslovenskog ženskog potpornog društva.

Velike poverbe in utaje fašističnoga funkcionarja.

Gorica, novembra 1937. — (Agis). — Odličan funkcioner fašistične stranke, ki je služboval u neki bližnji goriski občini, je pred kratkim nenadoma iz neznamih vzroka, da je bila vrlo dobar posjedona, te je postignut vrlo dobar moralni i materijalni uspjeh. Na taj će se način ipak malo pomoći siromašnoj djeći za koju se uvijek mnogo brinu i sa požrtvovnošću na tome radi naše marne gospodje našeg Jugoslovenskog ženskog potpornog društva.

— Trst — U Trstu su osuđeni pred Privlačnjim sudom: Strišk Brno radi krađe olova sa poroboda »Tevere«.

— Tržić — Rumunski minister za moranje i letalstvo, Rado Irinescu, se je mudri preteklo nedeljo u Tržiću, kjer si je ogledal ladjedonicu, letalsko tovarno in letališće ter bil na Mirenskem gradu pošođen. — (Agis).

— Vreme. — V Vremsko laro je prišel novi župnik Alojzij Gullić iz Bresta, ki bo upravljal tud podružnico u Suhorju. (Agis)

— Vipože — Velik požar, ki se je vnel na posestvu Rejevih, se je iz stanovanske hiše razširil na hlev in nato še na gospodarske poslonje sosedaj Gajpa Golievščika ter uničil vsa tri poslopja. Uničena je skoro vsa stanovanska oprema, mnogo sena in orodja, ter cenjlo škodo na preko 50.000 lir. — (Agis).

VIJESTI IZ ORGANIZACIJA

REDNI OBČNI ZBOR SOČE-MATICE V LJUBLJANI

Soča-Matica v Ljubljani je 13. t. m. v dvorani pri Levu svaletu...
I. Predsednik dr. Blanka Pac je v daljšem govoru predstavila...
II. Tajnik Urbančič Alojzij je izbrano poročal o vsem obdobjem...

ne službe posameznikom itd. Rojaki poljite svoje pomenne oblike v društveno pisarno za naše uboge ljudi...
Skupne prireditve v bratskim Taborom so do zdaj naša največja...
Danes je imela Soča 247 predavateljev, nebroj komemoracij, proslav in prireditev...

Obdobje ročilo je pozvalo vse bolje sitne Sočane, da se narode na sigrif...
Pisarna zvezoja je opravila ogromno delo, soč dokazala v svojem opravljenem zapletu 1040 dobrih dopisov...

V odboru poročilo je bilo nebroj dokazov kulturnega, nacionalnega, socijalnega in zabavnega dela naše Soče...
V odboru poročilo je bilo nebroj dokazov kulturnega, nacionalnega, socijalnega in zabavnega dela naše Soče...

Svim emigrantskim udruženjima

V priložo saljemo vam jedan primjerk "Pravilnika statističkog otkješa", te vas ovom prilikom upozoravamo...
Osim toga vaš molimo, da nam redovito očenem stranka meseca pošaljete popis svih članova...

Rojaki rojakinje iz Celja

Celje, nov. 1937. V nedeljo dne 28. t. m. se vrši neprekidno že 22. oktobra napovedano predavanje...
Emigracija in njeno stališče do notranjepolitičnega položaja...
Mali dom Narodnega doma...
Vsi za predavanje upoštev prilagodite društva bodo pisмено obveščena...

SESTANEK DRUŠTVA "SOČE" V CELJU

Celje, nov. 1937. V sredo dne 10. t. m. se je vršil društveni sestanek na katerem je poročala delegata...
Vsi za predavanje upoštev prilagodite društva bodo pisμένο obveščena...

Godišnja skupština akademске sekcije Udruženja Istra-Trst-Gorica u Beogradu

Beograd, 28. nov. 1937. Dne 19. XI. o. z. održana je godišnja skupština Akademске sekcije Udruženja Istra-Trst-Gorica u Beogradu...
Skupština je otvorio kolega Kogelj Jozef...
Izveštajka konstatovano je da je u prošlogodišnjem postignuto mnogo napredaka...

JADRANSKI VEČER V PTUJU

Ptuj, nov. 1937. V soboto dne 6. novembra 1937. je prireditelj agitacione družbe Istarske Stranke na državni gimnazij v Ptujju lepo uspelo akademsko u proslavo na on dan, ko je 31. oktobra 1918 na naših brodicah nastalo naše kraljevstvo...
Poset prireditve je bil dober...
Vojtve so bile soglasno za predsednika dr. Dinka Peca...

IZ DRUŠTVA "ISTRA" U NOVOM SADU

Novi Sad, 28. nov. 1937. — U nedelju, 21. novembra 1937. god. u prostorijama društva Istarske Stranke u Novom Sadu...
Predsjednik g. Mohorović Anton, pred dupkom punom prisustvom održao je izradu ali efektno razgovor...
Predsjednik govori o prisutno učeno dubok utisk...

AEL "KLUBA PRIMORK" V LJUBLJANI

Ljubljana, nov. 1937. — Klub primorki se sastao u nedelju 28. novembra...
Vsi za predavanje upoštev prilagodite društva bodo pisμένο obveščena...
Zato je sklenil "Klub Primork" napraviti Vase blagorodje, da podarite karkoli morete za te potrebe...

SPOMIN NA MALEGA PEPIČKA

Pogosteje ko sicer, se vsako leto, ko prihaja jesen v deželo, spominjam domačih krajev. Lepa in bogata je pri nas jesen...
Vskak jesen, ko se širok naše domovine odpirajo vrata učilnic, ko se zbirajo v njih drobni otročiči, vsako leto ob tem času se spominjam domače, danes sive in vse očiščen vaše Soče, Pripeeta, je ob strmi poti pod farno cerkvijo na majhen prostor brez vrta in dvorišča...
In se nečesa me spominjajo vse te zadnje jeseni, ko sem doma. Spominjajo me malega Pepička. Imel je drobne rjave očke pod visokim in izredno širokim čelom, majhen zaviljan nosik in polna rdeča lica kot dvoje jabolč. Bil je navihaneček in mamin ljubček. Ker je nabrljav in vedno poln zvedavih vprašanj, ko se mu je sprostila beseda, smo ga imeli vsi posebno radi. Spominjam se še, kako je večkrat na tiho odprl vrata pisarne, pomoli vanjo svoj drobn nosik, zaklical polglasno »Gospudična južna!«, zaloputal z vrati in odkrcal po stopnicah. Včasih sem ga priklicala k sebi, mu naložila poln naročaj kuznih herbanih in poplinskih rakonjnih piškotov ali janjčice, da je odšel od veselo žareč domov...
Pa je prišel Pepček spet nekega dne opoldan v gostilniško sobo in najin vsagdanji pogovor se je začel. Ko sem povedala, da se priložni dan odpelem v Ljubljano na obisk, mi pogovorkončati z raznimi vprašanji. Zanimalo ga je pred vsem kakšna je Ljubljana...

sojega zmčnosti, da bi pridobila malega Pepička.

»Gospudična, vzemte ma s sabo v Ljubljano!«
Tako proseč je bil njegov glas, da me je neprijetno zadelo ob misli, da se želja otroku zlepa ne bo uresničila. Ko sem mu skušala dopovedati, da grem v Ljubljano, ker je moja, je skočil goreč gles klop, plosknil z ročicama, se živo zagledal v me in vzkljknal:
»Pa ne, Ljubljana je moja!«
In tako sva se preprala, dokler ni prišel čas odhoda. In še za menoj je klical, da Ljubljana ni moja temveč njegova. Po mojem povratku se je vsak dan vrstila lista pesem. Svojila sva si Ljubljano in nobeđen ni hotel popustiti. Včasih sem ob takem prerekanju premisljevala kakaj se ta otrok, ne da bi slutiti potegne Ljubljane, zanjo spontano potegne mesto. Druge leta pred ko odhajali zadnji naši učitelji drug za drugim. Za vsakim posebej je ljudje žalovali kot za dobrim prijateljem in vodnikom. Odhajali so v Ljubljano in se niso več vračali. Vse te bridke in žalostne slovese, ko je šolska mladina v sprevedu spremljala svojega vzgojitelja s šopki pisanih vrtnic in poljskih rož, da ga posljednjikrat pozdravi, vse te žalostne trenutke so si naši otroci vedno jili globoko v dušo. Učitelji so odhajali v Ljubljano. Zato nam je to potovanje svetel cilj njihovih misli in želja, ker lep mora biti kraj kamor so odšli vsi ti dobri učitelji. Brez dvoma so se ti sluzljaji, ki so jih naši mačkci doživljali v svojih starijih bratovih in sestricami vtišnji globoko v spomin tudi malemu Pepčku ter je tudi v njem vzkljala svetla slutnja o Ljubljani, kot o našem velikem in lepem.
Pepček je rasel kot drugi otroci in bližala se je jesen. Ko bi moral v prvi razred ljudske šole. Učitelj se je večkrat zglasil v gostilni in prisjedal na klop k ognjišču, da bi pokramljaj z našim mamini prijateljem. Toda čim je učitelj prisjedal ni imel Pepček več obstanka v kuhinji. Kmalu se je zmuznil na dvorišče. Tudi učiteljeva žena je poskušala...

Najlepši dar vaše djece za sv. Nikolu je omladinski roman

BRATOVŠTINA SINJEGA GALEBA

Do sada je preveden taj roman na češki i engleski, a na hrvatski ga je preveo Tone Feruško.
Roman je vrlo napet, zanimljiv i opisuje pustolovine šestorice dječaka na Jadranskom moru. Sva kritika ga smatra odličnim književnim djelom.
Naslovna strana je u bojama od Ive Režeka, a brojne ilustracije u tekstu je izradio Albert Sirk.
Ako želite dati svome djetetu u ruke dobru knjigu, tada mu darujte za sv. Nikolu "Bratovštinu sinjega galeba". Dobiva se u svim boljim knjižarama uz cijenu od 25 dinara, a može se naručiti i kod naše uprave uz unaprijed poslan novac. Uz unaprijed poslan novac stoji 26.50 Din. a pouzecom 28 dinara.

Kalendar „Soča“ za 1938 g.

Mali kalendar „Soča“ je u štampi i za koji dan bit će gotov. Pored obilnog kalendarskog dijela sa opširnijim podacima o blagdanima, poštanskim, telegrafskim, telefonskim tarifai, biljevanju računa, nota, mjenica, priznanica, molba i dokumenta donosa detaljne upute o molbama za sticanje državljanstva, pristupu od taksa u sticanja državljanstva, upute o pravu boravka i dozvoli uopštenja, o osiguranju radnika u slučaju bolesti, nesreći, iznemoglosti, starosti i smrti, o pravu na potpore kod bolesti rada za neuposlene, o reguliranju vojne obaveze, o zanatskom osoblju, poaganju pomoćničkih i majstorskih ispita, o nostrifikaciji ispita srednjih i visokih škola, o legaliziranju potpisa u odnosu prema sudbenim vlistama u Juljskoj Kraljini i t. d.
Molimo sva emigrantska udruženja da uprave lista emigranti prijave, koliko trebaju kalendara, kako ne bi njihovi članovi ostali bez njega. Isto tako neka ga i pojedinci čim prije naruču, jer naklada nije velika. Cijena je kalendara 8 dinara sa poštom 8.50.—. Urežav je u platno kao i prijašnjih godina. Osim teksta ima dosta čistih stranica za bilješke. Papir je dobar i podnaša crnilo.
Kod veće narudžbe imaju emigrantska društva popust kao i prijašnjih godina.
Napominjemo da ove godine neće izraditi veliki Jadranski kalendar, pa neka si radi toga lista emigranti vrijeme naruču džepni kalendar „Soča“.
Narudžbe za kalendar „Soča“ 1938 prima Uprava lista Istarske, Zagreb, Marsalkova ulica 28a.

Istara izlazi svakog tjedna u petak. — Broj na godinu. — Opiak se računaju po cjeniku. — Uredništvo: Masarykova 48. — Broj telefona 87-88. — Za uredništvo odgovara: IVAN STARK, Štećakinska ulica 48, III. kat. — Tiskar: Štećakinska...